

Jordbruksutskottets betänkande

1983/84:6

om stöd till inhemsk ull- och linproduktion

Motion

I motion 1982/83:1984 av Birgitta Hambræus och Gunhild Bolander (båda c) yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om utredning och förslag om stöd till inhemsk ull- och linproduktion.

I motionen anförts att det i Sverige knappast produceras några råvaror till kläder längre. Ullen räcker inte ens till hemslöjden och är inte alltid av sådan kvalitet att den passar textilindustrins maskiner eller hemslöjdens krav. Lin odlas av ideella skäl, men finns inte till salu. Det blir också svårare att importera lin av god kvalitet. Motionärerna framhåller att vi har en lång tradition när det gäller att framställa ull och lin. Det är stor risk att kunskap nu går förlorad för alltid. Samhället har förut på olika sätt stött ull- och linproduktionen, men all stödverksamhet har successivt upphört. Tiden är nu mogen att på nytt undersöka om inte statligt stöd till ull- och linproduktion skulle vara ovanligt väl använda pengar när det gäller att skapa meningsfulla arbeten och öka vår känsla för kvalitet och stärka vår förmåga att försörja oss själva.

Tidigare riksdagsbehandling, m. m.

Lin

Frågan om särskilt statligt stöd till linodling har under 1970-talet med anledning av motioner i ämnet flera gånger varit föremål för riksdagens behandling i samband med budgetprövningen. Utskottet anförde år 1975 (JoU 1975:1, p. 52) att sådant särskilt statligt stöd till linodlingen utgått i olika former men att detta stöd upphört år 1966 sedan utredning i frågan gjorts. Utskottet ansåg i likhet med ifrågavarande motionärer att linhanteringen för husbehov borde tillmätas ett värde för bl. a. upprätthållande av gamla kulturtraditioner. Det borde, anförde utskottet, få anses ådagalagt att de omständigheter varpå 1966 års beslut grundades, dåmera i väsentliga avseenden ändrats och att verksamheten därför mötte vissa svårigheter bl. a. vad gäller försörjningen med råvaror. Mycket talade för att stöd i någon form var påkallat om hanteringen skulle kunna upprätthållas i önskvärd omfattning. Utskottet förutsatte emellertid att regeringen samt berörda myndigheter och organisationer hade sin uppmärksamhet riktad på förevarande fråga. Utskottet bedömde att det för budgetåret 1976/77 borde vara möjligt att inom ramen för anslag till Sveriges utsädesförening lämna visst stöd till linodlingen.

Med anledning av en ny motion i frågan hänvisade utskottet året därefter (JoU 1975/76:33, p. 52) till att jordbruksministern enligt regeringens bemyndigande den 9 oktober 1975 tillkallat en sakkunnig för att utreda vissa frågor inom växtförädlingsverksamheten. Enligt direktiven skulle den sakkunnige bl. a. göra en samlad analys av de dåvarande formerna för växtförädlingen inom jordbruk och trädgårdsnäring. Därvid borde inriktningen och omfattningen av den svenska växtförädlingen studeras. Växtförädlingens roll i biståndsarbetet skulle också prövas liksom möjligheterna att genom växtförädling åstadkomma sjukdomsresistens och i samband därmed pröva möjligheterna att minska användningen av kemiska bekämpningsmedel. Den sakkunnige borde därför också undersöka förutsättningarna för ett utvidgat samarbete såväl inom Sverige som mellan Sverige och de övriga nordiska länderna och med länder vilkas klimat liknar vårt. Nödvändigheten av en nära kontakt mellan den praktiska växtförädlingen och det långsiktiga forskningsarbetet borde beaktas vid denna prövning. Slutligen borde det statliga stödet till växtförädling liksom effekterna av den gällande lagstiftningen på området utvärderas. Utskottet utgick från att behovet av stöd till linhanteringen skulle komma att prövas i samband med nyssnämnda utredningsarbetet.

I samband med att riksdagen år 1979 beslöt om vissa åtgärder på växtförädlingsområdet m. m. (prop. 1978/79:130, JoU 1978/79:26) behandlades även några motioner om stöd till linodlingen. Utskottet erinrade om att utskottet i samband med tidigare behandling av motioner om stöd till linodling m. m. vitsordat det önskvärda i att kunskaperna om bl. a. odling och beredning av lin kan bli bestående i Sverige. Denna bedömning gällde alltså. Enligt det till den då föreliggande propositionen fogade finansieringsavtalet skulle den föreslagna växtförädlingsnämnden pröva ansökningar om bidrag till växtförädlingsprojekt som var angelägna från producent-, konsument- eller andra allmänt samhällsliga synpunkter och som inte kunde förväntas komma till stånd, om bidrag inte utgår. En allmänt positiv inställning till linodlingens möjligheter syntes väl förenlig med denna beskrivning av nämndens uppgifter. Utskottet förutsatte således att frågan om åtgärder för att trygga en fortsatt inhemsk linodling skulle komma att ägnas uppmärksamhet även inom ramen för växtförädlingsnämndens stödverksamhet.

Ull m. m.

Några motioner som berörde frågan om statligt stöd till inhemsk produktion av ull och fiberväxter – t. ex. lin – behandlades av näringsutskottet i anslutning till proposition 1978/79:145 om åtgärder för tekoindustrin. Näringsutskottet anförde därvid (NU 1978/79:48) att utskottet inte ville sätta i fråga att produktionskapaciteten när det gäller textilfibrer inom landet var tillräcklig om man då räknar med tillverkningen av viskositfibrer. Det låg

emellertid enligt utskottets mening ett värde i sig i att, vid sidan av produktionen av viskosfibrer, ha en viss produktion av ull och fiberväxter kvar i landet. Förutom beredskapsskäl kunde en rad andra skäl anföras för denna ståndpunkt. En sådan produktion kunde visserligen i dag framstå som olönsam men borde enligt utskottets uppfattning ändå ges förutsättningar att fortleva i erforderlig omfattning. Detta förutsatte åtminstone i ett inledningskede aktivt stöd från statsmakternas sida. Utskottet var inte berett att då ta ställning till hur detta stöd borde utformas. Ett lämpligt första steg kunde emellertid enligt utskottets uppfattning vara att tekodelegationen fick i uppdrag att utarbeta ett program för inhemsk råvaruproduktion av ull, textilfibrer och syntetfibrer i enlighet med de tankegångar som framförts i motion 1978/79:2257. Delegationen borde då få rätt att utnyttja erforderlig expertis för utredningar. Riksdagen gjorde ett uttalande till regeringen av denna innebörd.

Som anförts i motion 1982/83:1984 utarbetade emellertid tekodelegationen inte något program. Frågan har i stället hänskjutits till den nämnd för hemslöjdsfrågor som inrättades den 1 juli 1981 under industridepartementet.

Utskottet

I föreliggande motion begärs utredning och förslag om statligt stöd till inhemsk ull- och linproduktion. Motionärerna erinrar om att vi i Sverige har en lång tradition när det gäller att framställa ull och lin. Det är dock stor risk att vår kunskap om denna hantering går förlorad. Motionärerna framhåller att samhället tidigare på olika sätt stött ull- och linproduktionen, men att denna stödverksamhet successivt upphört.

Som framgår av den föregående redogörelsen har frågan om statligt stöd till inhemsk produktion av ull och fiberväxter, såsom lin m. m., under senare år flera gånger varit föremål för riksdagens prövning med anledning av motioner i ämnet. Därvid har visats en allmänt positiv inställning till motionsyrkandena. Sålunda har jordbruksutskottet framhållit att linhanteringen för husbehov bör tillmätas ett värde för upprätthållande av gamla kulturtraditioner och att mycket talar för att stöd i någon form är påkallat om hanteringen skall kunna upprätthållas i nämnvärd omfattning. Utskottet har emellertid förutsatt att regeringen och berörda myndigheter och organisationer har sin uppmärksamhet riktad på frågan. Bl. a. har utskottet ansett att frågan om åtgärder för att trygga en fortsatt inhemsk linodling bör kunna ägnas uppmärksamhet inom ramen för växtförädlingsnämndens verksamhet. Även näringsutskottet har haft anledning att beröra hithörande frågor. Sistnämnda utskott har anfört att det enligt utskottets mening ligger ett värde i sig att ha en viss produktion av ull och fiberväxter kvar inom landet. Som anförts har frågan om att utarbeta ett program för sådan inhemsk råvaruproduktion hänskjutits till den år 1981 inrättade nämnden för hemslöjdsfrågor.

Utskottet anser att det positiva intresse som från riksdagens sida visats när

det gäller en inhemsk produktion och vidarebearbetning av ull och lin alltså har starkt fog för sig.

Vad gäller linet kan konstateras att intresset för denna odling och för linhanteringen i övrigt ökar starkt f. n. Ett tecken på detta är den konferens om lin och linets framtid som i början av september detta år anordnades i Järvsö på initiativ av Riksförbundet för hembygdsvård. Bakom konferensen, som omfattade ett hundratal deltagare, stod också bl. a. glesbygdsdelegationen, Studieförbundet Vuxenskolan och nämnden för hemslöjdsfrågor. Vid konferensen diskuterades linets framtid i Sverige och möjligheterna att utveckla en småskalig linodling inom landet. Vid konferensen redovisades bl. a. projekt där glesbygdsstöd lämnats för uppbyggnad av ett mindre linberedningsverk. Vidare redovisades resultatet av en utredning rörande rationalisering och effektivisering av husbehovsodling av lin som förutvarande sekreteraren vid Skogs- och lantbruksakademien, professor emeritus Kåre Frøier gjort med stöd av bidrag från nämnden för hemslöjdsfrågor.

Konferensen utmynnade i beslut att ge nyssnämnda nämnd i uppdrag att följa upp frågorna kring linet. Nämnden skulle tillsätta en arbetsgrupp som kartlade behoven och arbetade fram konkreta förslag på hur frågorna skall lösas.

Inom nämnden för hemslöjdsfrågor arbetar man just nu med att organisera uppföljningen av konferensbeslutet med siktet på att snabbt få fram konkreta resultat när det gäller förbättrade möjligheter för linodling och linhantering inom landet.

Vad avser frågan om ullproduktionens villkor planerar nämnden att inom den närmaste tiden inleda undersökningar av de fortsatta möjligheterna att utnyttja svensk ull i textilproduktionen.

Utskottet finner mot bakgrund av vad här anförts anledning anta att syftet med motionen kommer att tillgodoses utan att riksdagen nu behöver vidta något särskilt initiativ i ärendet. Motionen bör därför kunna lämnas utan åtgärd.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1982/83:1984.

Stockholm den 8 november 1983

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Håkan Strömberg (s), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Ove Karlsson (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Martin Segerstedt (s), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Bo Arvidson (m), Lars Ernestam (fp) och Berit Edvardsson (vpk).

Reservation

Einar Larsson (c), Lennart Brunander (c) och Lars Ernestam (fp) anser att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 4 som börjar med "Utskottet finner" och utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av vad här anförts hälsar utskottet de sålunda vidtagna initiativen med tillfredsställelse. Som framgår av den föregående redogörelsen har dock än så länge förhållandevis begränsade insatser gjorts från det allmännas sida för att stödja lin- och ullproduktionen. Utskottet delar för sin del motionärernas uppfattning att tiden nu är mogen att på nytt undersöka om inte statligt stöd till ull- och linproduktion skulle vara väl använda pengar när det gäller att skapa meningsfulla arbeten och öka vår känsla för kvalitet och stärka vår förmåga att försörja oss själva. Intresset är som anförts stort i landet, och det behövs antagligen inte stora pengar för att det frivilliga arbete som nu satsas skulle kunna växa till betydelsefulla näringsgrenar. En utredning i ämnet i enlighet med motionärernas förslag synes sålunda välmotiverad.

Utskottet hemställer

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motion 1982/83:1984 anført om statligt stöd till inhemsk ull- och linproduktion.

